

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. október 20.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Figyelem!

A javítási-értékelési útmutató tartalmi elemeitől eltérő minden jó választ el kell fogadni!

A helyesírás és az íráskép minősítését I. a mellékletben!

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Nemes Nagy Ágnes: *Csillagszemű* (részlet)

Óshasonlatok

Azt hiszem, jellemző az óshasonlatokra, ósmetaforákra, hogy nagyon sokáig élnek, legyenek bár irodalmi vagy köznyelvi eredetűek. (A kettő különben egybejártszik.) Elterjedtségük földgolyó szélességű, nincs nép, nincs kor, amely ne használná őket. „Kék, mint az ég”, ez nemcsak alapmegállapítás, hanem érzelmcsoomag is (lásd fentebb: hasonlat és érzelem), még hozzá csupa öröm egy csomóban, nincs ember a földön, aki a kék eget ne tartaná szépnek, szép Homérosznak is, szép Petőfinek is. A *földön* csakugyan nincs ilyen ember; más bolygón a sötétszürke ég is gyönyörű lehetne, ha az volna az élet feltétele. Az őszentétikum természeti-biológiai kapcsoltága nyilvánvaló. A művészet biológiai kapcsoltága – az már kemény dió. Tegyük is félre. És tegyük félre sorban a többi remek szóképet, ősit és újat, a kőszívűt, a tülökorruút, a hófehéret, a tulipirosat, a logikus magyar észrevenni-t, a szoborban is megszemplélhető görög jácintfürtűt, a csúfondáros amerikai tojásfejűt, a japánokét, akik nem akarják elveszteni az arcukat, a székelyekét, akik megkiáltják a titkot az ürgelyukba, hagyjuk a dobszerdát, a békaembert, a kvazárt (a mintha-égitestet) – válasszunk egyet a sokból. Egy régít, nagy irodalmi pályafutását, banalitásában is tündöklőt, azt tudniillik, hogy a lány szeme olyan, mint a csillag. Vagy fordítva, a csillag olyan, mint a lány szeme. Egyébként nemcsak lányé lehet a csillagszem, lehet királyfié is vagy kiskondásé vagy Platóné. Platóné – Szabó Lőrinc fordításában – így:

*Csillagokat nézel, szép csillagom. Ég ha lehetnék,
két szemedet nézném csillagom ezreivel.*

Mellőzöm a közbeeső világirodalmat, amelynek minden csücskéből csillagszemek néznek ránk, mellőzöm a népköltést állócsillagaival, a nagy, középkori himnusz-költészetet, Ronsard-t és Janus Pannoniust – a 18. század végéről emelem ki a Csokonai-sorokat:

*Két szép szemecskék engemet
megvígaszthatnak magok:
űzzétek el hát éjemet
ti két halandó csillagok!*

A kép ugyanaz, 2100 év után is. De a hangsúly... a hangsúly nagyon megváltozott. Platón verse – ha szabad így mondanom – impasszibilis¹ bók, tömörségén, pompásan metszett élein még ott villog az újdonság fénye, nem kell azt jupiterlámpásítani semmivel. Csokonai verse lágú. A csillagszem sötét háttérből tekint ki, kontrasztosan és ugyanakkor fátyolosan is: micsoda befújó

---

¹ érzéketlen

huzat a szavak közt, micsoda átúszó fátyol a képen a „halandó” jelző! Ti két *halandó* csillagok, ti már a preromantika vagy akár a 20. század csillagai vagytok.

A romantikával tovább bonyolódik a helyzet. A csillagszemek fennen ragyognak ugyan, de sokszor mást, sokszor többet jelentenek a páros csillag képénél. Vörösmarty:

*...És alattam és fölöttem,
oldalattam és köröttem
a világot láthatám.
Egy nagy arc volt, végtelen,
rajta millió szemek...*

Figyelik ezt? Figyelik ezt a millió csillagot egyetlen arcon? Olyasféle végtelen-ábrázolás ez, mint Victor Hugónál Páné, akinek melle boltozata is tele van csillagokkal. A romantika méri először csillagászati léptékkal az égbolt szeméit. Már-már azt hinnék ezek után, hogy a csillagszem ősmetaforája szilárd mitológemává vált, olyan alapképzetté, amely minden kor, minden nép változó igényeit, stílusait kereteibe fogadhatja. De nem. Vagy nem egészen. Baudelaire-tól kezdve a csillagszem fénye határozottan megfakul. Huszadik századi költői kellékeink sorában pedig a csillag marad, a szem marad, de a kettő együtt... Ritkán, ritkán. A szem csillaga, úgy látszik, leáldozott.

És most újra megkérdem, amire már az előbb is céloztam: meddig él az elsőrangú metafora?

Forrás: Nemes Nagy Ágnes: *Az élők mértana I.* Osiris Kiadó, Budapest, 2004. 86–88. o.

1. Készítse el a szöveg gondolatmenetének vázlatát!

Lehetséges tartalmi elemek:

- az ősmetafora (őshasonlat) sajátosságai
- a csillagszem metafora alapjelentése
- a jelentés változásának / módosulásának történeti vizsgálata
  - Platón
  - Csokonai
  - Vörösmarty
- az alapjelentés megfakulása
- a csillagmetafora kiesése a költészetből

Adható: **3, 2, 0** pont.

5-4 helytálló vázlatpont: 3 pont.

3 helytálló vázlatpont: 2 pont.

2, 1, 0 vázlatpont: 0 pont.

2. Mi jellemzi az ősmetaforákat a szerző szerint? Három sajátosságot említsen!

Lehetséges tartalmi elemek:

- általános érvényűek, nem köthetők térhez és időhöz
- irodalmiak és köznyelviak is lehetnek
- hosszú ideig megmaradnak a köztudatban
- a természeti-biológiai jelenségekkel tartanak kapcsolatot
- érzelmi telítettségűek

Adható: **3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes megállapítás: 1 pont.

3. A szöveg végigkíséri az irodalom nagy korszakait, stílusirányzatait. Nevezze meg időrendben azokat a korszakokat, stílusirányzatokat, amelyekhez a szövegből szerző is társítható! A szöveg egészét vegye figyelembe!

irodalomtörténeti korszak, stílusirányzat	a szövegben szereplő szerző
antikvitás (antik görög irodalom)	Homérosz, Platón
reneszánsz	(Ronsard), Janus Pannonius
rokokó (preromantika), (felvilágosodás kora)	Csokonai Vitéz Mihály
romantika	Victor Hugo, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor
szimbolizmus (l'art pour l'art, premodern)	Baudelaire

Adható: **5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

Csak teljes és hibátlan sorért adható pont.

4. Állapítsa meg a szövegben szereplő idézetek verselését!

Csillagokat nézel, szép csillagom. Ég ha lehetnék,
két szemedet nézném csillagom ezreivel.

Verselési rendszer: időmértékes/nyugat-európai/rímes-időmértékes *vagy* disztichon

Első sor: hexameter (ritmus jelölése is elfogadható)

Második sor: pentameter (ritmus jelölése is elfogadható)

Adható: **3, 2, 1, 0** pont.

Két szép szemecskék engemet
megvígasztalhatnak magok:
űzzétek el hát éjemet
ti két halandó csillagok!

Verselési rendszer: időmértékes

A sorok ritmikája (versláb vagy ütem): jambikus (jambikus nyolcas, anakreóni nyolcas)

Adható: **2, 1, 0** pont.

...És alattam és fölöttem,
oldalattam és köröttem
a világot láthatám.
Egy nagy arc volt, végtelen,
rajta millió szemek...

Verselési rendszer: időmértékes és / vagy ütemhangsúlyos; szimultán

A sorok ritmikája (versláb vagy ütem): trochaikus (trochaikus nyolcas és hetes); és / vagy
4+4 4+4 4+3 4+3 vagy 5+2

Adható: **2, 1, 0** pont.

5. Nevezze meg a szöveg műfaját!

- esszé

Adható: **1, 0** pont.

---

6. Mi jellemzi a *Csillagszemű* című szöveg nyelvhasználatát? Adjon meg három sajátosságot!

Lehetséges tartalmi elemek:

- személyes kapcsolat az olvasóval
- élőbeszédet idéző előadásmód
- a modalitás változatossága
- az elhallgatás (ellipszis) gyakorisága
- a mondat szerkezet, a mondat hossz ritmikus változatása
- az alany számának és személyének sokfélesége

Adható: **3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes megállapítás: 1 pont.

7. Állapítsa meg, milyen nyelvtani viszony van a tagmondatok között!

1	2	3
Azt hiszem, / jellemző az óshasonlatokra, ősmetaforákra, / hogy nagyon sokáig élnek,		
1 – 2 = tárgyi (alárendelői)		
2 – 3 = alanyi (alárendelő)		

Adható: **2, 1, 0** pont.

A mondatrészi szerep megnevezéséért adható: 1, 0 pont.

8. Fogalmazza meg, milyen jelentések, tartalmak kapcsolódhatnak az irodalmi alkotásokban – a szövegben említetten túl – a *csillag* motívumához! Két példára, valamint műre és szerzőre hivatkozva fejtse ki gondolatait legalább két tartalomról!

Lehetséges tartalmi elemek:

- a csillagmotívum általánosságban az istenség jelenlétét, a fensőbbiséget, az örökkévalóságot, a halhatatlanságot és a reményt fejezi ki
- az ember vezetője, irányítója, eligazítója (pl. Dante: *Isteni színjáték*; Petőfi Sándor: *János vitéz*, Arany János: *Toldi*)
- a (betlehemi csillag) a megigazuláshoz, az üdvözüléshez vezető jelkép (pl. T. S. Eliot: *A háromkirályok utazása*; József Attila: *Betlehemi királyok*)
- az emberi világ fölötti teljesség hordozója (pl. Kosztolányi Dezső: *Hajnali részegség*; *Szeptemberi áhítat*)
- a csillag (vörös, öntött) a társadalmi megújulás jelképe (pl. Ady Endre: *A csillagok csillaga*; József Attila: *Munkások*)
- a csillag a kozmikus magány kifejezője, párhuzamosan a személyiség elidegenedésével (pl. Tóth Árpád: *Lélektől lélekig*; József Attila: *Reménytelenül*)
- üstökösként az ember istenülésének, kiválasztottságának szimbóluma (pl. Ovidius: *Átváltozások*; Vajda János: *Az üstökös*; Ady Endre: *Elbocsátó, szép üzenet*)
- nagy történelmi események jelképe, résztvevőinek minősítője (pl. Petőfi Sándor: *Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag*; Gárdonyi Géza: *Egri csillagok*)
- a csillaghullás (balvégzetű) események előrejelzője (pl. Jókai Mór: *A kőszívű ember fiai*; Arany János: *Buda halála*)

Adható: **6, 5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

2 kifejtett és helytálló jelentés, szerzővel és művel – a szövegalkotás minőségétől függően: 6, 5, 4 pont.

---

1 kifejtett és helytálló jelentés, szerzővel és művel – a szövegalkotás minőségétől függően: 3, 2, 1 pont.

Csak jelentésért, csak szerzőért és műért: 0 pont.

9. A szerző szerint „Baudelaire-tól kezdve a csillagszem fénye határozottan megfakul”. Miért tekintheti Nemes Nagy Ágnes fordulópontnak Baudelaire korának költészetét? Értelmezze a fenti kijelentést szabadon választott szerzőkre, művekre hivatkozva!

Lehetséges tartalmi elemek:

A „szimbolista” kifejezés a tanítási és részint az irodalomtörténeti gyakorlatban is magába foglalja premoderneket, az impresszionista és a tiszta költészet művelőit is, így a vizsgázó hivatkozhat a francia költészetből Baudelaire, Verlaine, Mallarmé és Rimbaud műveire.

- a természeti-biológiai alapú képzettársításokat új asszociációs lehetőségek váltják (pl.

Baudelaire: *Kapcsolatok*; Verlaine: *Költészettan*)

- az „új borzongások” (Victor Hugo) új költői képeket teremtenek (pl. Baudelaire: *Előhang*; Rimbaud: *Kóborlásaim*)

- a költő megváltozott státusza újfajta látásmódot és képalkotást hív elő (pl. Baudelaire: *Az albatrosz*; Mallarmé: *E szűz, e szertelen s e szép-szép mái nap*; Rimbaud: *A részeg hajó*)

- az élményhiány szülte mesterséges impulzusok eddig nem érzékelt impulzusokat hívnak elő (Baudelaire: *A mesterséges mennyországok*; Rimbaud: *Egy évad a pokolban – Delíriumok*)

- a „színes hallás” elmélete egybemossa az érzékelési területeket (Baudelaire: *Exotikus illat*; Rimbaud: *A magánhangzók szonettje*)

- a szemantikai alapú képalkotást felváltja a zenei jellegű képteremtés (Verlaine: *Költészettan*)

- a térbeli költészet kísérlete új képzeteket hív elő (Mallarmé: *Kockadobás*)

- az új szerelmi-érzelmi élmény nem tűri a hagyományos képalkotást (Baudelaire: *Egy dög*; Verlaine: *Holdfény*)

Adható: **6, 5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

3 (vagy több) kifejtett, műre is utaló sajátosságért – a szövegalkotás minőségétől függően – adható: 6, 5 pont.

2 kifejtett, műre is utaló sajátosságért – a szövegalkotás minőségétől függően – adható: 4, 3 pont.

1 kifejtett, műre is utaló sajátosságért – a szövegalkotás minőségétől függően – adható: 2, 1 pont.

10. Nevezze meg, kik a szerzői az alábbi versrészleteknek! A költők teljes nevét adja meg!

Milyen volt szeme kékje, nem tudom már,
De ha kinyílnak ősszel az egek,
A szeptemberi bágyadt búcsuzónál
Szeme színére visszarévedek.

A szerző neve: Juhász Gyula (*Milyen volt...*)

Már vénülő kezemmel
Fogom meg kezedet,
Már vénülő szememmel
Őrizem a szemedet.

A szerző neve: Ady Endre (*Őrizem a szemed*)

Hová merült el szép szemed világa?
Mí az, mit kétes távolban keres?
Talán a múlt idők setét virága,
Min a csalódás könnye rengedez?

A szerző neve: Vörösmarty Mihály (*A merengőhöz*)

Szól a szellő, szól a víz,
elpirulsz, ha megérted.
Szól a szem és szól a szív,
folyamodnak teérted.

A szerző neve: József Attila (*Flóra / Rejtelmek*)

Adható: **4, 3, 2, 1, 0** pont.

Minden helyes, teljes névvel megadott szerző: 1 pont.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADATOK ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg egy vagy több szövegalkotási feladatot, az adott feladat(ok)ra kapott pontszáma: 0.
2. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldást értékelni kell.
4. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A helyesírási hibapontok megállapításához a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor és a szövegalkotási feladatok megoldásait együttesen kell figyelembe venni.
5. A jelölésben, valamint a helyesírási hibák pontozásában a mellékletben közöltek kell alkalmazni.

EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE**Elérhető: 25 pont**

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
25-20 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás igényesen megvalósul - meggyőző nyelvi, irodalmi tudás - ítélőképesség - kifejtett és lényegi állítások - meggyőző érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - világos gondolatmenet - logikus és jól tagolt felépítés - a globális és a lineáris kohézió egyaránt megvalósul 	<ul style="list-style-type: none"> - egyértelmű - gördülékeny (<i>pl. választékos szóhasználat, pontos mondat szerkesztés</i>) - a feladatnak megfelelő nyelvi regiszter
19-10 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás tulajdonképpen megvalósul - nem eléggé meggyőző nyelvi, irodalmi tudás - az állításokat nem kellően alátámasztó példák, érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - tévesztés a szerkezeti egységek arányában - logikai hiányok 	<ul style="list-style-type: none"> - a szókincs nem elég árnyalt - kisebb mondat szerkesztési hibák - nyelvi-nyelvtani hibák (<i>pl. egyeztetés, vonzat</i>)
9-1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témátartás nem elég igényes (<i>pl. általánosságok, önisméltés, tévedések</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - a főbb gondolatok nem különülnek el egymástól (<i>pl. összefüggésbeli hiányosságok</i>) - kirívóan rövid terjedelem 	<ul style="list-style-type: none"> - szegényes szókincs - igénytelen mondat használat - a hangvétel nem megfelelő (<i>pl. élőbeszédszerű pongyolaságok</i>) - gyakori nyelvi-nyelvtani hiba

Egy mű értelmezése

Parti Nagy Lajos (1953–) novellája egy közismert történet átírása. Hogyan változik meg a szereplők jelleme, a cselekmény és az elbeszélés hangneme az eredetihez képest? Mennyiben járul hozzá a novella hatásához a felidézett műfaj és az újraírt szöveg ellentéte?

Parti Nagy Lajos: Szende

Meg van beszélve apróra. Holnap napszállta előtt fekete sapkát húzok, és kitolom a kövesútig kézikocsin. Fülelek, üldögélek, nem szomorkodok, és amint meghallom a motorzajt, lebillentem a testet. Aztán csak elbújok az árokba, hogy ne zavarjak, a többi megy magától. Köhög, bukizik párat, szépen föleszmél, erre ők szerelmesen megcsókolják, és irány Letenye.

„Küldünk kártyát Riminiből, te csak vigyázz a házra, Szende!”

Máma, vagyis hogy utoljára a Kuka a soros. Megyünk haza a bányából, és ő vezet, ül a Tudor nyakában és úgy. Kuka, kilátsz te egyáltalán, kérdezi a Szundi, valahányszor beleveri a fejét a szélvédőbe. És hát elég sokszor beleveri. Kilát, mondja a Tudor és nyomogatja odalent a pedálokat. Hol a gázon, hol a féken a keze, mintha orgonálna. Érzelmes, szaggatott melódiát játszik, ma gyászunk lesz, nyúlott orcánk padlóig ér.

Dudál, kerületi a kamionokat. Máma nem mehetünk át alattuk, mint máskor. Létfontosságú bútort viszünk. A Morgó folyton üvölt itt hátul, hogy az istenért, most az egyszer

---

tényleg vigyázzunk, össze fog törni, és akkor megnézhetjük, maradunk mind bányásztörpe, kisteknőc. Meg hogy a szánktól vontuk el, félve erre az üvegkoporsóra spórolunk. Ami tényigaz.

Ráadásul ménkű gyors ez a Trabant, ha ma fölborulunk, nincs mese. Mert sokat borulunk föl.

Hajdan csak pöfögtünk libasorban, hét vászonteknőc a hét hegyen által, szép hajdan. Hejhó, kurjantottuk, törpének lenni jó. Jó volt. A baj is, a szerelem is azután kezdődött. Történt, hogy egy őszi este beléptünk a barakkba, és más volt a szagállás. Vastag, selymes és szívszorító. Nem kellett lámpát gyűjtanunk, világított, mint a medveliliom. Csak álltunk, remegtünk, hét fekete orrcimpa az ajtóban.

Egy nagy, fehér mosónő, a világsonka kövérje. Összetolta a hét sezlonyunk és feküdt rajt. Piros körömcipő, fehér jogging és fekete kávé. Cigizgetett kislányosan, ahogy az óvónők. Jó estét kívántunk, s megérdeklődtük, mégis, ki volna, aki az ágyunkban dohányozna. Hóf Egérke, mondta, de hívjuk nyugodtan Cícának, minékünk ő csak per Cica. Ilyen helyes fiúknak. Most sajna, álmos, viszont ha felfogadjuk, nem bánjuk meg, kajánk, piánk, meglesz mindenünk. Valami vadászról motyorgott még, bizonyos romlott májról a mamuskának, azzal elaludt. Mi meg a nagylavórban heten. Becsusszant a hold, és szappanozta, szappanozta.

Kezdődni másnap este kezdődött. Hajat nyíratunk a bányashopban, pedikűrt. Az Erőműnél kilötyböltük a zoknink. Elrágtunk néhány szem borókát. Hajdehó, mondtuk, és pöfögtünk haza. Úgy fogadott, mint egy Marilyn Monroe, hajába tűzte a szíveinket. Füstölt a kémény, dalolt a spórherden a forró víz. Parancsoljunk, mondta, üljünk le a fáradt tagjainkra, igyunk egy kupica pramberlikőrt. Érezzük magunkat otthon. Térült, fordult, és föltette levesnek a hét velorexet. Hogy ez legalább nem konzerv, és nevetett az arany koronája. Dehogys bántuk, neveltünk, nyalogattuk a szánkat, szerelmesek voltunk, mint a rúzs.

Gyönyörű este volt, néztük videón a Gullivert. Beszélgettünk szépen, kikérdeztük apróra. Elpanaszolta, hogy neki nagyon szerencsétlen osztályrésze van, és félő, hogy a mostohája vagy kije itt is zaklatni fogja. Ó, sose féljen, mondtuk, és fölugrottunk, összeütöttük a csákányainkat. Azután én kimentem örködni. Ők pedig egymás vállára álltak, és gyöngéden megcsókolták. Épp hatnál volt a szája. Úgy is aludtak el, gúlában és csókolva.

Harmadnap a Vidor kivette a Bányatakarékból a pénzünket, vettünk egy Trabantot, CASat, de extrákkal. Ezt itt, amivel most, a nagy nap előtt semmiképp sem szabadna fölborulnunk. Gondoljátok, hogy biztosan beengedte, kérdezi a Hapci mellettem. Naná, hogy be, mondjuk neki, tuti. Pont harmadszorra miért ne?

Mert általánosságban senkit se engedett be, de ezt a Hófnét, ezt valahogy mindig. Összekeverte, hogy azt most igen, vagy azt most pont nem. Azután meg tördelte a kezét, remegtette az őzikéjét, hogy jaj, ezt biztos megint rosszul csinálta a butuska kisleány, és tessék kiverni őneki a fenekét. Ugyan, mondtuk, dehogy. Csak ne engedje be.

De aztán így szemevilágom, úgy aranyom, és megvolt a baj megint.

Előszörre egy cikláment övvel fojtotta meg, derékban. Mikor betoppantunk, úgy feküdt ott a tükör előtt, szegény, mint egy nagy, padlízsan homokóra. Komolyan megijedtünk, futottunk kétfelé. Egész este lélegeztettük mesterségesen, ők fuvatták szájon át, én meg hordtam be a prima erdei levegőt. Föl is ocsúdott tőle hamar. Királyfi, királyfi, pihegte, mi meg álltunk kipirulva, meghatottan, morcona férfiak.

De én láttam a szomorú pillantásából, hogy csalódott. Meg is mondtam éjjel a nagylavórban, hogy ez mást várt, és énszerintem ez egy trükk, és hogy a Hófné a királyfi embere. Túrót, mondták, hallhattam, kétszer is mondta, hogy mi vagyunk a királyfi. Hát, most majd tényleg ők lesznek. Föltéve, hogy a Kuka kikerüli ezt a kamiont.

Másodszorra a Hófné leütötte egy teknősbékafésűvel, és úgy bedauerolta, hogy majdnem meghalt. Győztük kiszedni a hajcsavarókat. Mondták, hogy gyorsan, gyorsan, ássam el a mérgezett eszcájgot a barakk mögött, addig ők megsaumázzák, bedédétézik, végigkenik lanolinnal. Így is volt. Úgy ült fel később, mint egy madártej. Te, te koronás csodaszarvas, lihegte szegény, és csücsörített, nyújtogatta a hattyú nyakát. Hejhó, mondtuk, és integettünk, de ránk se

---

nézett. Se a cowboynadrágunk nem tetszett neki, se a pumacipőnk. Gyanús ez, mondtuk éjjel, de mi se vagyunk hallisztból. Akkor határoztuk el, hogy cselekednünk kell.

Hanem aztán sokáig nem történt semmi. Idege van, azt mondta, és feküdt, mint egy Gorenje. Mint egy hűtőláda, naphosszat. Főztünk rá, mostunk, takarítottunk. Esténként őrködtem, varrtam a bébidollját, vártam csákánnyal a királyfit. De semmi. Ma reggel viszont azt mondta, kifejezetten almát enne. Ebből tudtuk, hogy eljött a nap.

Műszak után elmentünk az üzemorvoshoz, hogy volna egy kis műtét. Hogy operáljon össze belőlünk egy nagy, kisportolt királyfit. Méricskelt az orvos, beszorozta a hengerúrtartalmat, és azt mondta, éppenséggel lehet, jöjjünk holnap nyitásra. De csak hatan, nagyobbat nem bír, így is kölcsön kell kérnie Pápáról a hússatut. Felöltözködtünk, köszöntük szépen, vettük a sisakunkat.

Bekászálódunk a Trabantba, csönd volt, meleg, ünnepélyes csönd. Nézték rám, mint az édesanyám, leírhatatlan szeretettel. Nem, Szende, mondták egymás szavába vágva, nem és nem. Szó sem lehet róla, hogy tégedet egy ilyen procedúrának kitegyünk. Ennél te többet érdemelsz tőlünk, kamerád! És hogy igen, igen, a Szendére itt van szükségünk, nem a bizonytalan idegenben. A te identitásod szent minékünk, százszor szent, mondták, és köhécseltünk, piszokul kaparta a torkunk a szemérmes férfijóság.

Aztán útközben mindent megbeszéltünk apróra. Hogy mi lesz, ha a Kuka nem kormányoz bele a szakadékba, és szerencsésen hazaérünk. Hogy akkor megütögetjük némileg a Hóf Egérke hátát, de ha nem, hát nem. Fonunk a vörös hajába lilomot, és szépen elsiratjuk, ahogy illik, sóval, kenyérral. Holnap aztán zöldhajnalban leparolázunk, ők elmennek az üzemorvoshoz éhgyomorral, én meg szortírozom el a testet, díszítem föl, és toljam ki a kövesútig óvatosan. Ott már nekem dolgom nincs, csak őrködjek, s várjam a királyfit, ki jön majd napszálltakor, frissen műtve és hatalmasan. Ha meghallom a motorzajt, csak borítsam ki az árokszélre, a többi megy magától.

Még egy-két kanyar, egy-két bukkanó, és meglátjuk a barakkot a szürkületben. Nem ég a lámpa, nem füstöl a kémény, hála isten. A Tudor majd rátapos a gázra meg a fékre, és ahogy szoktunk, lefulladva becsúszunk a petúniák közé.

Aztán reggel lesz hamar. Megmosakszunk, összeölelkezünk. Na, te csak vigyázz a közös házra, Szende! Órizzed a tűzhelyet, mondják, amint megerősödünk, küldünk Riminiből egy spéci veloretet, istenem, de szép is az, kamerád, de szép is pöfögni a hét hegyen által, vászonteknőc.

Nindzsa teremtésben vesztes, csak én.

(1999)

Forrás: Parti Nagy Lajos: *A hullámzó Balaton*. Jelenkor, Pécs, 1999, 93–98. o.

Lehetséges tartalmi elemek:

- A novella a *Hófehérke* című mese újrajrása, melyben az egyik szereplő, Szende az **örök balek szemszögéből** beszéli el az erősen átformált történetet.
- A mese átírásának fontos eleme, hogy a törpék nevén kívül **semmi sem kerül át változatlan** formában a szövegbe.
- Az elbeszélés több szereplő nevét **eltorzítja** (Hóf Egérke; Hófné), s a mese egyes cselekményelemei is furcsa összefüggésbe kerülnek (pl. „Másodszorra a Hófné leütötte egy teknősbékafejével, és úgy bedauerolta, hogy majdnem meghalt.”; „mérgezett eszcájg”).
- A mese világának kimozdítása azon alapszik, hogy a narráció a **mesei** történet töredékeit egy **valószerű** világ, a társadalom peremén élők világának elemeivel gyúrja össze.
- Ezt a valószerűnek ható világot többek között a mese műfajától **idegen kortárs tárgyi világ** (sebváltó, jogging, Trabant, Bányatakarék, pumacipő stb.), illetve a szereplők (üzemorvos) képviselik.
- Legfontosabb hordozója mégis a **lecsúszott társadalmi csoportok nyelvének** megidézése.

-
- A szöveg groteszk hatásának legfőbb hordozója a köznyelvi szint alatti **szlengszerű kifejezések** („buzmegezik”; „kajánk, piánk, meglesz mindenünk”) és a **romlott nyelvi alakok** („meg van beszélve”; „cikláment öv”; „idege van”) vegyítése az **irodalmiaskodó** („napszállta”; „szépen föleszmél”), illetve **komikusan emelkedett** („álltunk kipirulva, meghatottan, morcona férfiak”; „szemérmes férfinőség”) vagy **mesei** („hét hegyen által”) fordulatokkal.
  - Az ellentétes nyelvi rétegek olykor egyetlen kifejezésben is találkoznak: pl. „a világsonka kövérje” (Hóf Egérke).
  - A különböző nyelvi rétegek torz vegyülése többféleképpen értelmezhető: egyrészt a szellemi lepusztultság **ironikus megjelentéseként**, másrészt az alul lévő (mindnyájunk?) valami értékesebbre irányuló meghatározatlan **vágyainak** megnyilvánulásaként, felfogható akár az emelkedettségre hajló irodalmi nyelv stílusparódiájaként („Nindzsa teremtésben vesztes csak én.” – vö. *Bánk bán*) vagy általában a nyelv működésének kigúnyolásaként is.
  - A nyelvi fordulatok mellett az kortárs (média)kultúra **igénytelenebb rétegének** töredékei is megjelennek a szövegben (a hat törpéből átoperált herceg a plasztikai műtétetekkel foglalkozó bulvár-műsorok és a horror-filmek eredeti vegyülése; az esti program: a törpék együtt nézik Hóf Egérkével a videót).
  - A kultúra alsóbb rétegeinek a jellemző elemei az **aktuális divatokra** utaló mozzanatok („Piros körömcipő, fehér jogging és fekete kávé.”; „kisportolt királyfi”, olaszországi „dolgsevita”).
  - A **mesefigurák** ezzel párhuzamosan **átalakulnak**: Hóf Egérke kissé közönséges erotikus „démon” lesz, aki koronás csodaszarvasáról szövi (erotikus?) álmait, a törpék szerencsétlen balekok, aki az erotikától várják életük teljes átalakulását, Szende pedig a „szerencsétlen alak” fokozhatatlan változata, akit még a balekok is „palira vesznek”.
  - Az **utolsó mondatban**: regiszterkeverés, elbizonytalanított identitás: a balek Szende és a mindent elvesztő Bánk és a (reneszánsz alkotók nevét viselő) nindzsa együttes jelenléte; a mesei és a magas kultúra törmelékei.
-

REFLEKTÁLÁS EGY JELENSÉGRE**Elérhető: 20 pont**

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
20-15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témához tartozó ismeretek alkalmazása - ítélőképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása - személyes álláspont megfogalmazása - kifejtett állítások - releváns, a feladat elvárásainak megfelelő példák, hivatkozások - helytálló, meggyőző érvek 	<ul style="list-style-type: none"> - világos, átgondolt, meggyőző gondolatmenet - logikus és jól tagolt felépítés - a globális és a lineáris kohézió egyaránt megvalósul 	<ul style="list-style-type: none"> - egyértelmű - gördülékeny (<i>pl. választékos és szabatos szóhasználat, pontos mondatszerkesztés</i>) - a feladatnak megfelelő nyelvi regiszter
14-10 pont	<ul style="list-style-type: none"> - a témához tartozó ismeretek nem kellő mélységűek vagy alaposak - a személyes álláspont hiányzik - az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat - előfordulnak felületes kijelentések 	<ul style="list-style-type: none"> - a gondolatok közötti összefüggés nem mindig világos - szerkezeti aránytalanság (<i>pl. fontos dolgok elválasztása lényegtelenebbtől</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - a szókincs nem elég árnyalt - kisebb mondatszerkesztési hibák - helyenként nyelvi-nyelvtani hibák (<i>pl. egyeztetés, vonzat</i>)
9-1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - általánosságok - ismétlések - tárgyi tévedések - kevésbé meggyőző állítások, példák, érvek - önálló vélemény hiánya vagy felületessége - az író „elvész” a dolgozatban 	<ul style="list-style-type: none"> - a főbb gondolatok nem különülnek el egymástól (<i>pl. összefüggésbeli hiányosságok</i>) - homályosság a részek összefüggésében - kirívóan rövid terjedelem 	<ul style="list-style-type: none"> - szegényes szókincs - igénytelen mondathasználat (<i>pl. dagályos, túl egyszerű, azonos szerkezetű</i>) - a hangvétel nem megfelelő (<i>pl. előbeszédszerű pongyolaságok</i>) - gyakori nyelvi-nyelvtani hiba

Reflektálás egy jelenségre**Reflektálás egy jelenségre**

A romantika fogalmát egyetemi hallgatók 2007-ben a következőképpen értelmezték:

A romantika korában keletkezett; elszállós típus, érzelmes, szerelmes, kedves. Érzelmileg túltelített, apró dolgokra is odafigyel, a szívére hallgat, megtalálja, meglátja mindenben a szépet. Idilli, csöpögős. Regényes, kalandos, „nyálás”. Egy művészeti stílus, meghitt, hangulatos. Vadregényes, szerelemhez kötődő. Sturm und Drang és realizmus közötti, érzélgős, érzékeny, mézes-mázás, szerelmes. Gyengéd, lány, érzékeny személy vagy hely vagy zene. Érzéki, túlfűtött, dinamikus. Puha lelkű.

Mennyiben tartja érvényesnek a fenti meghatározásokat a romantikára? Mit hiányol, és mit fogad el a megállapításokból? Legalább öt ismervre térjen ki, és hivatkozzon romantikus szerzőkre és művekre is!

Forrás: Selyem Zsuzsa: *Bezárkózás az anakronizmusba. Az irodalomtanítás ma* című írása nyomán. <http://www.transindex.ro>

Lehetséges tartalmi elemek:

- A romantika fogalmára adott válaszok többsége a szó **köznapi** értelmét ragadja meg.
- **Tényszerűen** nagyjából helytállóak a következők: *művészeti stílus* (utalva összművészeti jellegére), *Sturm und Drang, a realizmus előtt*.
- A válaszelemek a romantikus jelzős szerkezet köznapi jelentéstartalmait sorolják (*szerelmes, regényes, kalandos, idilli, érzelmes*).
- A köznapi értelmezés jellemzője a stílusok mögötti **életérzések** és/vagy **témák** felőli, erősen leszűkítő megközelítés (pl. *érzelmileg túltelített, szerelemhez kötődő*).
- A romantikát értelmező elemek egy része a romantika és a klasszicizmus **kispolgári** változatára, a biedermeierre emlékeztet (pl. *érzelmes intimitás: idilli, gyengéd*).
- A romantika e felfogása **ellentétben** áll a romantika szabadságeszményeivel, a konvencionalitás elvetésével.
- A romantikus **stílusjegyek** némelyike is megjelenik: pl. *érzéki, túlfűtött, dinamikus, vadregényes*.
- A romantikára jellemző eszményítő, idealizáló romantikus **hős** az értelmezésben tipikusan mai szóval: *elszállós típus*.
- A *vadregényesség* fogalma a romantikus regények kalandos, **fantáziadús**, szövevényes, bonyolult cselekményére utalhat.
- a kritikai megközelítés a **ma nézőpontjából** társítja a romantikához a *nyálás, puha lelkű* jelzőket.
- A köznapi értelmezés is utal a korstílus alapvető **sajátosságaira**: pl. a felfokozott érzelmek, a mindent elsöprő szenvedély, szerepére (a klasszicista mértéktartással szemben).
- **Hiányolhatóak** például a következők jellemzők:
  - o a romantika korának kronológiai említése (1800/20–19. század végéig)
  - o elhelyezése: a klasszicizmust felváltó irányzat a felvilágosodásban, pontosabban a szentimentalizmusban és a Sturm und Drang-ban gyökerezik (a válaszokban az utóbbi az egyetlen konkrét, a romantikához kötődő tény)
  - o semmi sem utal a válaszokban a romantikus nemzedékek, alkotók társadalmi elkötelezettségére: pl. a népi kultúra felfedezésére; nemzeti mitológia teremtésére; nemzeti függetlenségi törekvések szószólói szerepe
  - o forrása illúzióvesztés, kiábrándulás a „józan ész” eszményéből, csalódás a polgári társadalomban
  - o a romantikus művészek feszültségkeltésre, a szélsőségek ábrázolására törekedtek, áttörtek a hangnemek közti határokat
  - o a meghitt érzelmességgel szemben az egyéniségkultusz, a pátosz, az irónia, a világfájdalom, a töredékesség
  - o műfajok keveredése, átmeneti műfajok megjelenése: pl. a világdramma, drámai költemény
  - o a líraiság a felfokozott közlési vágyban, a konvencionalitás elvetése, hangnemek vegyítése
  - o a térben és időben távoli: az egzotikum, a középkor kedvelése

- a népek saját történelmi múltja iránti érdeklődés, a nemzeti romantika különféle változatainak kialakulása; a nemzeti sajátosságok érvényesítése
- alkotók említése: pl. Kleist, Hoffmann, Hölderlin, Coleridge, Byron, Blake, Puskin, Victor Hugo, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Jókai Mór, Delacroix, Verdi.

GYAKORLATI ÍRÁSBELISÉG

Elérhető: 15 pont

	tartalom	szerkezet	stílus, nyelv
15–11 pont	- megfelel a feladat által megkívánt kommunikációs helyzetnek - meggyőző, hiteles, életszerű - gondolatgazdag, ötletes	- megfelel az adott szövegfajta, műfaj normáinak	- megfelel az adott szövegfajta, műfaj normáinak
10–5 pont	- lényegében megfelel a feladat által megkívánt kommunikációs helyzetnek - az érvek, indoklások nem eléggé meggyőzőek	- az adott műfajnak megfelelő, de a normákból 1-2 elem nem teljesül - nincs félreértésre okot adó hiba	- az adott műfajnak megfelelő, de a normákból 1-2 elem nem teljesül
4–1 pont	- nem elégséges tartalmi indoklás (pl. <i>szegényes, nem életszerű</i>)	- formai hiba miatt nem alkalmas a kívánt cél elérésére (pl. <i>műfajtévesztés</i>)	- nyelvi-stiláris hiba miatt nem alkalmas a kívánt cél elérésére (pl. <i>tévedés a regiszter választásában</i>)

Gyakorlati írásbeliség

A 20. században négyszer változtak a magyar helyesírás szabályai: 1901-ben, 1922-ben, 1954-ben és 1984-ben. Napjainkban ismét aktuális a szabályzat felülvizsgálata.

Írjon levelet a Magyar Tudományos Akadémia Helyesírási Bizottságának az alábbi kérdésekről! 1. Ésszerű-e megtartani helyesírásunkban a *j* és az *ly* megkülönböztetését? 2. Mit szólna ahhoz, ha helyesírásunk a különírás javára egyszerűsödne? 3. Értelmes dolognak tartaná-e, ha minden főnevet nagybetűvel íránk?

Ügyeljen a hivatalos levél formai szabályaira! Ne a saját nevét használja, hanem Kis Anna vagy Kiss Péter néven írjon! A cím: 1055 Budapest, Roosevelttér 1.

Formai és nyelvi elemek a műfajnak megfelelően:

- címzés, tárgymegjelölés, megszólítás, keltezés, záróformula és aláírás a hivatalos levél szabályainak megfelelően
- közérthető nyelv
- az álláspontkifejtő részben bekezdések
- világos, logikus, követhető gondolatmenet.

Elvárható tartalmi elemek:

A három megnevezett helyesírási kérdéskörben legalább egy-egy alátámasztott állítás.

Lehetséges tartalmi elemek:

- *j – ly*

-
- A különbség a köznyelvi kiejtésben (a sztenderdben) nem érzékelhető, de egyes nyelvjárásokban, pl. a palócban az *ly* is **ejtett hang**, másutt *l*-hangot ejtenek az *ly* helyén.
  - Sok családnév tartalmaz *ly*-t (pl. *Kodály, Károlyi*) tehát a **hagyománytisztelet** is a megtartás mellett szól.
  - Az *ly*-t tartalmazó szavak írásképének **rögzítése**, megtanulása valóban **nehéz**, a legtöbb felnőttnek, még a szakembereknek is néha **szótárban** kell ellenőrizniük egy-egy szó helyesírását.
  - Az *ly* a szavak egy szűk körét, behatárolható csoportját érinti, és megfelelő nyelvi ismeretterjesztéssel, szótárak és helyesírási ellenőrző programok használatával ezek a problémák áthidalhatók.
    - egybeírás – különírás
  - Nem öncélú. Az egybeírásnak indoka van: az egybeírt szóalak mást jelent, mint a különírt. pl.: *jobbaldali – jobb oldali; jóllakik – jól lakik*
  - A többtagú összetételek írásakor az egybeírás **értelemtükröző és tagoló** szerepű:
    - pl. *rendőr-főkapitányság, anyagcserevizsgálat-kérés.*
    - főnév nagybetűvel
  - Veszteség: árnyaltabb, jelentéstani szempontból fontos kifejezési lehetőségtől fosztana meg: **köznevek és tulajdonnevek** írásban való megkülönböztetésétől pl. *ibolya –Ibolya.*
  - A **többtagú tulajdonnevek** írásában nehéz elsajátítani, hogy toldalékoláskor mikor változik a nagy kezdőbetű kicsire, mert a tulajdonnévi elemek felismerése néha valóban nem egyszerű. (pl. a *Csepel*-szigeti írása nehézséget okoz azoknak, akik nem tudják hogy a *Csepel* személynév.) Erre viszont a megfelelő műveltség, a világismeret és a helyesírási kiadványok használata az orvosság, nem az íráskép **gondolkodást segítő** voltának egyszerűsítése.

A fentiekől eltérő, a helyesírási kérdésekhez más érvekkel és indokokkal közelítő álláspontok is elfogadhatók, ha tartalmaznak és ésszerűek.

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Hiányzó bekezdés jele: fordított z-betű.

Fölösleges bekezdés (álbekezdés): jele

Szövegbeli hiány jele: √

Egyéb szövegalkotási hiba jele: -----

Tartalmi hiba: _____

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: †→

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: ↯

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: ⊕

Különírás jele: ⊖

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás, súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás, egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás. Vagy: a hibapont száma a margón a hibával egy sorban, a hiba bekarikázva.

Az íráskép értékelése

Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható: nincs levonás.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Pongyola ékezethasználata: –1 pont

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

A helyesírási típushibák pontozása

Durva hiba (3 pont)

1. a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban
2. az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknévek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. *francia, balatoni, adys*) esetében
4. igekötős igék hibás egybe- illetve különírása
5. tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
6. az *ly - j* tévesztése közhasználatú szótöbben és toldalékban, az *ly - j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
7. felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 pont)

1. közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása
2. közhasználatú szavak elválasztása
3. magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékokban
4. mondatkezdő nagybetű tévesztése

Egyéb hiba (1 pont)

1. nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái
  2. köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
  3. kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *Nagy-New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
  4. betűtévesztés
-

Központozási hiba (összesen maximum 5 pont)

1. mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5-6 tévesztés 1 hibapont)
2. egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5-6 tévesztés 1 hibapont)

A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban (szótóban vagy toldalékban) elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkinése közhasználatúnak tekintendő (pl. *metafora*).

A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba sorolja a tanár, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az egyéb hibák közé kell sorolni. A költői–írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet jelölt, szó szerinti; amennyiben jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor a hibának megfelelő pontszámot kell levonni.

A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 31 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	1
5–6	2
7–8	3
9–10	4
11–12	5
13–14	6
15–16	7
17–18	8
19–20	9
21–22	10
23–24	11
25–26	12
27–28	13
29–30	14
31–	15